

POMIAR I OCENA POZIOMU ROZWOJU EKONOMICZNEGO POWIATÓW ZIEMSKICH WOJEWÓDZTWA OPOLSKIEGO

MEASUREMENT AND ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF THE COUNTIES OF THE OPOLSKIE VOIVODESHIP

Marian Podstawka¹, Bartłomiej Suchodolski²

¹ Polska, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych
Nr ORCID: 0000-0002-3834-0743, e-mail: marian.podstawka@uph.edu.pl

² Polska, Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, Wydział Nauk Ekonomicznych i Prawnych
Nr ORCID: 0000-0002-6033-4825, e-mail: bartlomiej.suchodolski@uph.edu.pl

Streszczenie. Artykuł przedstawia problematykę rozwoju lokalnego na przykładzie powiatów województwa opolskiego. Celem analizy jest próba oceny poziomu zróżnicowania rozwoju ekonomicznego powiatów ziemskich wchodzących w skład województwa opolskiego w latach 2010-2015. Ocena poziomu rozwoju tych powiatów przeprowadzona została z wykorzystaniem taksonomicznego miernika rozwoju Hellwiga. Badanie potwierdziło postawioną hipotezę zakładającą występowanie zróżnicowania rozwoju ekonomicznego badanych powiatów. Wykazało również utrzymywanie się relatywnie stałego poziomu zróżnicowania rozwoju badanych powiatów we wszystkich analizowanych latach.

Słowa kluczowe: powiat, rozwój lokalny, miernik rozwoju Hellwiga, województwo opolskie

Abstract. The publication presents the problems of local development on the example of counties in opolskie voivodeship. The aim of the article is an attempt to assess the level of diversification of economic development in the counties belonging to the opolskie voivodeship in 2010-2015. The evaluation of the level of counties development was carried out using Hellwig taxonomic development measure. The study confirmed the research hypothesis assuming the existence of diversification of economic development of the studied counties. The study showed the existence of a relatively constant diversification of the development of the counties in all of the analyzed years.

Keywords: county, local development, Hellwig development measure, opolskie voivodeship

Wstęp

Powiaty wspólnie z województwami i gminami tworzą polską administrację samorządową. Podstawowym celem istnienia powiatów jest zaspokajanie przez nie zbiorowych i indywidualnych potrzeb swoich mieszkańców. Odpowiedzialne są one za realizację zadań publicznych, które swoim zakresem wykraczają poza możliwości gmin. Jedną z najważniejszych potrzeb, które musi zaspokoić powiat jest dbanie o rozwój dokonujący się na jego terenie. Rozwój lokalny obejmuje zarówno zmiany ilościowe, jak i jakościowe zachodzące w społecznym oraz gospodarczym funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego. Rozwój nie dokonuje się niestety wszędzie w tym samym tempie i z taką samą intensywnością. W wyniku tego na mapie kraju bez trudu można wskazać zarówno powiaty wysoko rozwinięte, jak i powiaty zacofane.

Celem artykułu jest próba oceny poziomu zróżnicowania rozwoju ekonomicznego powiatów ziemskich wchodzących w skład województwa opolskiego. Województwo opolskie jest najmniejszym pod względem powierzchni regionem w Polsce (GUS. Powierzchnia według województw, 2018). W jego skład wchodzi 11 powiatów ziemskich. Powiaty te mimo ułożenia w jednym województwie nie są jednak jednolite pod względem poziomu swojego ekonomicznego rozwoju. Celem przeprowadzonego badania było zweryfikowanie hipotezy zakładającej występowanie zróżnicowania rozwoju ekonomicznego powiatów w województwie opolskim. Badanie objęło lata 2010-2015. W artykule wykorzystana została literatura przedmiotu, odpowiednie akty prawne oraz informacje pozyskane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego.

Przedmiot badań i metody badawcze

Województwo opolskie w obecnym kształcie powstało 1 stycznia 1999 roku w wyniku wdrożenia w Polsce Ustawy o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa. Zgodnie z tym aktem prawnym trzecim szczeblem polskiego samorządu terytorialnego są województwa, które stanowią szczebel regionalny władzy publicznej. Zgodnie z przyjętym założeniem województwa muszą charakteryzować się skalą wystarczającą do koncentracji zasobów w wybranych kierunkach działania. Decydujące znaczenie dla regionalnych jednostek samorządowych ma także ich tworzenie wokół metropolitalnych ośrodków miejskich, które zapewniają odpowiedni potencjał gospodarczy, instytucjonalny i intelektualny (Gorzelać, Jałowiecki, Stec, 2001, s. 52). W wyniku reformy utworzonych zostało 16 województw. Pierwotnie planowano utworzenie jedynie 12 regionalnych jednostek samorządowych. W trakcie prac zwiększono jednak ich liczbę o dodatkowe cztery (kujawsko-pomorskie, lubuskie, opolskie i święto-krzyskie).

Województwo opolskie położone jest w południowej części Polski, graniczy z Republiką Czeską. Sąsiaduje z województwami: dolnośląskim, łódzkim, śląskim i wielkopolskim. Jest to najmniejsze zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców województwo w Polsce; jego powierzchnia stanowi jedynie 3% powierzchni całego kraju (GUS. Powierzchnia według województw, 2018). Zamieszkuje je mniej niż milion mieszkańców (GUS. Ludność według województw, 2018). Stolicą województwa i największym miastem jest Opole, które pełni rolę administracyjnego, gospodarczego i kulturalnego centrum regionu. Innymi większymi miastami położonymi w woj. opolskim są: Kędzierzyn-Koźle, Nysa i Brzeg. W skład województwa opolskiego wchodzi jedenaście powiatów ziemskich (tab. 1).

Tabela 1. Lista powiatów wchodzących w skład województwa opolskiego

Nazwa powiatu	Siedziba powiatu
powiat brzeski	Brzeg
powiat głubczycki	Głubczyce
powiat kędzierzyńsko-kozielski	Kędzierzyn-Koźle
powiat kluczborski	Kluczbork
powiat krapkowicki	Krapkowitz
powiat namysłowski	Namysłów
powiat nyski	Nysa
powiat oleski	Olesno
powiat opolski	Opole
powiat prudnicki	Prudnik
powiat strzelecki	Strzelce Opolskie

Zródło: oprac. własne na podstawie <https://www.zpp.pl/wojewodztwo/16>.

Jak już wcześniej zaznaczono, rozwój lokalny to zmiany ilościowe i jakościowe zachodzące w społecznym oraz gospodarczym funkcjonowaniu lokalnych jednostek samorządu terytorialnego (Markowski, 2008, s. 9). Zdaniem L. Wojtasiewicza, rozwój lokalny stanowi proces pozytywnych zmian ilościowych i jakościowych zachodzących w danym układzie z uwzględnieniem właściwych mu potrzeb, preferencji i hierarchii wartości (Sobczyk, 2010, s. 127). R. Brol traktuje natomiast rozwój lokalny jako zharmonizowane i systematyczne działanie społeczności lokalnej, władzy lokalnej oraz innych podmiotów funkcjonujących w danej jednostce terytorialnej, zmierzające do kreowania nowych oraz poprawy istniejących walorów użytkowych w tej jednostce, tworzenia korzystnych warunków dla gospodarki oraz zapewnienia ładu przestrzennego i ekologicznego (Brol, 1998, s. 11). Podobny pogląd wyraża J. Parysek, dla którego rozwój lokalny to prowadzenie działań na rzecz rozwoju ekonomicznego i społecznego danej jednostki samorządu terytorialnego przy wykorzystaniu jej zasobów, z uwzględnieniem potrzeb jej mieszkańców oraz przy ich udziale w podejmowanych działaniach (Parysek, 1995, s. 37). Analogiczny pogląd prezentuje także A. Koźuch, którego zdaniem rozwój lokalny może być rozumiany jako zharmonizowane i systematyczne działania prowadzone w społeczności lokalnej, wykorzystujące miejscowe zasoby i służące zaspokajaniu miejscowych potrzeb społecznych powodując równocześnie ogólny postęp i rozwój na szczeblu lokalnym (Koźuch, 2013, s. 81).

W procesie rozwoju realizowanego na poziomie lokalnym powinny zostać osiągnięte liczne cele. Podstawowe z nich – zdaniem L. Wojtasiewicza – mogą być rozpatrywane w czterech wymiarach (Wojtasiewicz, 1997, s. 8-9):

- 1) zaspokojenie podstawowych potrzeb ludności;
- 2) wykorzystanie posiadanych zasobów oraz istniejących możliwości do kreowania rozwoju gospodarczego i przedsiębiorczości;
- 3) usprawnienie działań i zapewnienie integralnego rozwoju o charakterze zrównoważonym oraz sprawnego funkcjonowania wszystkich podmiotów i instytucji działających na terenie lokalnej jednostki samorządu terytorialnego;
- 4) niezawodność funkcjonowania systemów oraz ich właściwego zasilania w niezbędne zasoby wytwórcze.

Szerszą listę celów stojących przed rozwojem lokalnym przedstawia M. Trojanek, która zalicza do nich (Trojanek, 1994, s. 16):

- zapewnienie lokalnej społeczności miejsc pracy i stałego zatrudnienia;
- stworzenie lokalnej społeczności odpowiednich warunków bytu materialnego;
- zagwarantowanie lokalnej społeczności poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji oraz szans rozwoju dla kolejnych pokoleń;
- zapewnienie lokalnej społeczności możliwości rozwoju duchowego;
- prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami naturalnymi w celu ich zachowania dla przyszłych pokoleń.

Cechą charakterystyczną rozwoju lokalnego jest jego podzielność funkcjonalna. Może być on rozpatrywany bowiem na różnych płaszczyznach, wśród których jedną z najważniejszych stanowi płaszczyzna ekonomiczna. Rozwój ekonomiczny to długofalowy proces przemian dokonujących się w gospodarce. Obejmuje on m.in. zmiany ilościowe dotyczące wielkości produkcji, zatrudnienia, inwestycji, rozmiarów zaangażowanego kapitału oraz poziomu dochodów i ich struktury.

Ocena poziomu zróżnicowania rozwoju powiatów województwa opolskiego została dokonana przy wykorzystaniu taksonomicznego miernika wyznaczonego metodą Hellwiga. Zastosowanie tej metody pozwoliło na przeprowadzenie porządkowania wyodrębnionych jednostek teryto-

rialnych, a następnie ich podział na klasy. Wartości taksonomicznego miernika rozwoju stanowiły wypadkową poziomu różnych zmiennych opisujących ekonomiczny rozwój powiatu. Celem wyznaczania taksonomicznego miernika rozwoju było uporządkowanie powiatów województwa opolskiego ze względu na poziom ich rozwoju ekonomicznego. Miara rozwoju Hellwiga syntetyzuje informacje z ciągu zmiennych diagnostycznych i przyporządkowuje analizowanemu zjawisku jedną miarę agregatową (Krakowiak-Bal, 2005, s. 72).

Badanie przeprowadzono w trzech etapach (Podstawka, Suchodolski, 2018, s. 11):

1. Wybór zestawu zmiennych diagnostycznych oraz określenie ich charakteru;
2. Budowa taksonomicznego miernika rozwoju metodą Hellwiga;
3. Budowa rankingu badanych powiatów ze względu na ich poziom rozwoju ekonomicznego oraz ich podział na klasy.

Pierwszy etap badania stanowił dobór zmiennych diagnostycznych przyjętych do budowy miernika. Niezbędne dane pozyskane zostały z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego. Do grupy zmiennych diagnostycznych wybranych zostało 11 zmiennych charakteryzujących ekonomiczny rozwój powiatów. Prezentuje je tabela 2.

Tabela 2. Zmienne diagnostyczne przyjęte w badaniach

Symbol	Zmienna diagnostyczna	Charakterystyka zmiennej
X ₁	Saldo migracji w osobach na 1000 mieszkańców	Przyrost lub ubytek ludności danego powiatu na skutek migracji przypadający na 1000 jego mieszkańców. Migracje przebiegają z reguły od powiatów cechujących się niskim poziomem rozwoju ekonomicznego do powiatów wyżej rozwiniętych.
X ₂	Stopa bezrobocia rejestrowanego (w %)	Udział zarejestrowanych bezrobotnych wśród cywilnej ludności aktywnej zawodowo danego powiatu. Wysoki poziom bezrobocia występuje z reguły na obszarach cechujących się niskim poziomem rozwoju ekonomicznego
X ₃	Odsetek ludności w wieku produkcyjnym: 15-59 lat kobiety, 15-64 lata mężczyźni (w %)	Udział ludności w wieku produkcyjnym w całości ludności danego powiatu. Wysoki odsetek ludności w wieku produkcyjnym świadczy o wyższym rozwoju ekonomicznym powiatu, bowiem z reguły osoby w wieku produkcyjnym opuszczają regiony zacofane na rzecz regionów charakteryzujących się wyższym poziomem rozwoju
X ₄	Przeciętny poziom wynagrodzeń (w zł)	Stosunek sumy wynagrodzeń osobowych brutto, honorariów wypłaconych niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę, wypłat z tytułu udziału w zysku do podziału lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach oraz dodatkowych wynagrodzeń rocznych dla pracowników jednostek sfery budżetowej do przeciętnej liczby zatrudnionych w danym okresie w powiecie, po wyeliminowaniu osób wykonujących pracę nakładczą oraz zatrudnionych za granicą. Przeciętny poziom wynagrodzeń jest z reguły niższy w powiatach cechujących się niskim poziomem rozwoju ekonomicznego niż w powiatach wysoko rozwiniętych
X ₅	Produkcja sprzedana przemyślu ogółem na 1 mieszkańca (podmioty o liczbie pracujących > 9) (w zł)	Wartość produkcji sprzedanej w przeliczeniu na mieszkańca powiatu. Wysoka wartość produkcji sprzedanej na mieszkańca świadczy o wysokim poziomie gospodarczego rozwoju powiatu

X ₆	Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Rejestrze Gospodarki Narodowej w powiecie przypadająca na 1000 mieszkańców. Świadczy o poziomie rozwoju powiatu i o przedsiębiorczości jego mieszkańców
X ₇	Dochody własne powiatu w przeliczeniu na 1 mieszkańca (w zł)	Poziom dochodów własnych uzyskiwanych przez powiat w przeliczeniu na jednego mieszkańca powiatu. Wysoki poziom dochodów własnych na mieszkańca jest cechą świadczącą o wysokim poziomie rozwoju powiatu
X ₈	Udział dochodów z PIT w całości dochodów własnych powiatu (w %)	Relacja dochodów uzyskiwanych z tytułu udziału powiatu w podatku od osób fizycznych zamieszkujących na terenie powiatu do całości dochodów własnych uzyskiwanych przez powiat. Wysoki udział dochodów z PIT w całości dochodów własnych powiatu świadczy o zamożności mieszkańców i tym samym o wysokim poziomie rozwoju powiatu
X ₉	Udział dochodów z CIT w całości dochodów własnych powiatu (w %)	Relacja dochodów uzyskiwanych z tytułu udziału powiatu w podatku od osób prawnych posiadających siedzibę na terenie powiatu do całości dochodów własnych uzyskiwanych przez powiat. Wysoki udział dochodów z CIT w całości dochodów własnych powiatu świadczy o dobrej sytuacji finansowej firm działających w powiecie i tym samym o wysokim poziomie rozwoju powiatu
X ₁₀	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach na 1 mieszkańca (w zł)	Wartość brutto środków trwałych w przedsiębiorstwach przypadających na jednego mieszkańca danego powiatu. Wartość ta jest z reguły wyższa w powiatach wysoko rozwiniętych
X ₁₁	Wydatki majątkowe inwestycyjne powiatów (w zł)	Wartość wydatków majątkowych inwestycyjnych danego powiatu w przeliczeniu na jednego jego mieszkańca. Znaczące wydatki majątkowe inwestycyjne czynione przez powiat stanowią dla niego czynnik rozwoju, ale stanowią również wyznacznik jego rozwoju – poziom wydatków jest bowiem z reguły wyższy w powiatach o wyższym poziomie rozwoju

Źródło: opracowanie własne; (Podstawka, Suchodolski, 2016, s. 388-390).

Opis liczbowy zbioru badanych powiatów można zapisać w postaci macierzy obserwacji X (1).

Przyjęte w badaniu zmienne diagnostyczne cechowały się zróżnicowanymi, nieporównywalnymi miarami. W celu ich ujednoczenia

przeprowadzona została normalizacja cech poprzez ich standaryzację zgodnie ze wzorem (2).

W następstwie przeprowadzonej normalizacji otrzymano macierz standaryzowanych wartości cech Z (3).

$$(1) \quad X = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{12} & \dots & x_{1p} \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2p} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{n1} & x_{n2} & \dots & x_{np} \end{bmatrix} \quad \begin{matrix} (i = 1, 2, \dots, n; n=11 \\ j = 1, 2, \dots, p; p=11) \end{matrix}$$

gdzie:

x_{ij} – wartości j -tej cechy dla i -tego obiektu.

$$(2) \quad z_{ij} = \frac{x_{ij} - \bar{x}_j}{S_j} \quad \begin{matrix} (i = 1, 2, \dots, n; \\ j = 1, 2, \dots, p) \end{matrix}$$

gdzie:

z_{ij} – zestandaryzowana wartość x_{ij} ;

\bar{x}_j – średnia arytmetyczna j -tej zmiennej;

S_j – odchylenie standardowe j -tej zmiennej.

$$(3) \quad Z = \begin{bmatrix} z_{11} & z_{12} & \dots & z_{1p} \\ z_{21} & z_{22} & \dots & z_{2p} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ z_{n1} & z_{n2} & \dots & z_{np} \end{bmatrix} \quad , (i = 1, 2, \dots, n; j = 1, 2, \dots, p)$$

gdzie:

z_{ij} – zestandaryzowana wartość x_{ij} .

Na podstawie macierzy Z wyznaczony został wzorec rozwoju, czyli abstrakcyjny powiat P_0 o współrzędnych zestandaryzowanych $z_{01}, z_{02}, \dots, z_{0j}$, gdzie $z_{0j} = \max\{z_{ij}\}$, gdy Z_j jest stymulantą oraz $z_{0j} = \min\{z_{ij}\}$, gdy Z_j jest destymulantą. Spośród zmiennych diagnostycznych przyjętych w badaniu jedynie stopa bezrobocia rejestrowanego uznana została za destymulantę.

Do ustalonego wzorca przyrównywana została następnie sytuacja rzeczywistych badanych jednostek lokalnego samorządu terytorialnego. W wyniku tego ustalono, jak bardzo każdy z badanych powiatów był odległy od poziomu wzorcowego. Odległość każdego z powiatów od wzorca rozwoju (d_i) obliczona została zgodnie z formułą:

$$(4) \quad d_i = 1 - \frac{D_{i0}}{D_0} \quad , (i = 1, 2, \dots, n)$$

gdzie:

d_i – taksonomiczny miernik rozwoju dla i -tego obiektu;

D_{i0} – odległość i -tego obiektu od obiektu P_0 , wyznaczona na podstawie wzoru:

$$(5) \quad D_{i0} = \sqrt{\sum_{j=1}^p (z_{ij} - z_{0j})^2} \quad , (i = 1, 2, \dots, n; j = 1, 2, \dots, p)$$

gdzie:

z_{ij} – znormalizowana wartość j -tej zmiennej dla i -tego obiektu;

z_{0j} – wzorcowa znormalizowana wartość j -tej zmiennej;

D_0 – norma zapewniająca przyjmowanie przez d_i wartości należących do przedziału od 0 do 1, wyznaczona na podstawie wzoru:

$$(6) \quad \overline{D_0} = \overline{D_0} + 2S_0$$

gdzie:

$\overline{D_0}$ – średnia wartość normy;

S_0 – odchylenie standardowe normy.

W wyniku przeprowadzonych obliczeń wyznaczone zostały wskaźniki syntetyczne dla każdego z badanych powiatów. Taksonomiczny miernik rozwoju Hellwiga d_i przyjął wartości z przedziału $[0,1]$ – im bardziej wartości cech danego powiatu były zbliżone do wzorca, czyli do 1, tym poziom jego rozwoju był wyższy, a im bardziej oddalone, tym niższy.

Kolejno dokonano podziału powiatów na klasy różniące się pod względem poziomu rozwoju. Podział ten odbył się z wykorzystaniem średniej

arytmetycznej odległości od wzorca ($\overline{d_i}$). Wszystkie powiaty podzielone zostały na dwie grupy:

- grupa I – powiaty o niskim poziomie rozwoju – powiaty, dla których wartość miernika d_i była mniejsza od średniej arytmetycznej odległości od wzorca;
- grupa II – powiaty o wysokim poziomie rozwoju – powiaty, dla których wartość miernika d_i była większa od średniej arytmetycznej odległości od wzorca.

Wyniki i dyskusja

Średnie poziomy oddalenia powiatów województwa opolskiego od wyznaczonego wzorca rozwoju w latach 2010-2015 prezentuje tabela 3. Średnie poziomy odległości od wzorca utrzymywały się na dość niskim i równocześnie względnie stałym poziomie wahając się od 0,221 do 0,262. Świadczy to o bardzo wyraźnym średnim oddaleniu badanych powiatów od przyjętego wzorca rozwoju i pewnej stagnacji w tym zakresie.

Tabela 4 prezentuje powiaty, które osiągnęły najlepsze wartości poszczególnych cech w latach 2010-2015. Jak można zauważyć żaden z powiatów nie dominował we wszystkich kategoriach. Również w wielu przypadkach

w obrębie wyodrębnionych cech w kolejnych latach zmieniali się liderzy.

Najczęściej najwyższe noty w odniesieniu do badanych cech uzyskiwał powiat kędzierzyńsko-kozielski. Na drugim miejscu uplasował się powiat opolski. Miejsce trzecie uzyskał natomiast powiat krapkowicki. Na drugim biegunie uplasował się powiat nyski, który nie mógł poszczycić się uzyskaniem w żadnym z badanych lat pozycji lidera w odniesieniu do badanych cech.

W tabeli 5 zamieszczono ranking wszystkich powiatów wchodzących w skład województwa opolskiego klasyfikowanych na podstawie taksonomicznego miernika rozwoju Hellwiga wraz z ich podziałem na powiaty nisko i wysoko rozwinięte.

Tabela 3. Średnia arytmetyczna odległości powiatów województwa opolskiego od wzorca rozwoju w latach 2010-2015 (\bar{d}_i)

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Średnia arytmetyczna odległości od wzorca	0,242	0,221	0,255	0,260	0,251	0,262

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 4. Powiaty o najlepszych wartościach badanych cech w latach 2010-2015

Cecha	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1	opolski	opolski	opolski	opolski	opolski	opolski
2	oleski	krapkowicki	oleski	krapkowicki	strzelecki	strzelecki
3	opolski	opolski	opolski	opolski	opolski	opolski
4	krapkowicki	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski
5	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski
6	brzeski	brzeski	brzeski	brzeski	brzeski	brzeski
7	prudnicki	głubczycki	głubczycki	kluczborski	głubczycki	głubczycki
8	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	brzeski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski
9	krapkowicki	kędzierzyńsko-kozielski	krapkowicki	kędzierzyńsko-kozielski	krapkowicki	krapkowicki
10	opolski	brzeski	krapkowicki	krapkowicki	krapkowicki	krapkowicki
11	namysłowski	namysłowski	kluczborski	kędzierzyńsko-kozielski	kędzierzyńsko-kozielski	kluczborski

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 5. Taksonomiczne mierniki rozwoju Hellwiga dla badanych powiatów w latach 2010-2015 (czerwonym kolorem oznaczono powiaty nisko rozwinięte, a czarnym powiaty wysoko rozwinięte)

Powiat	2010	Powiat	2011	Powiat	2012	Powiat	2013	Powiat	2014	Powiat	2015
prudnicki	0,071	prudnicki	0,064	prudnicki	0,072	prudnicki	0,078	głubczycki	0,093	prudnicki	0,076
głubczycki	0,100	nyski	0,085	głubczycki	0,120	nyski	0,131	prudnicki	0,098	głubczycki	0,094
nyski	0,126	głubczycki	0,093	oleski	0,142	głubczycki	0,148	nyski	0,132	nyski	0,142
oleski	0,191	brzeski	0,176	nyski	0,154	brzeski	0,169	brzeski	0,163	brzeski	0,160
brzeski	0,210	oleski	0,178	brzeski	0,195	oleski	0,192	oleski	0,172	oleski	0,227
strzelecki	0,224	strzelecki	0,228	kluczborski	0,288	kluczborski	0,267	strzelecki	0,270	strzelecki	0,290
kluczborski	0,259	kluczborski	0,257	namysłowski	0,288	strzelecki	0,272	namysłowski	0,306	kluczborski	0,303
namysłowski	0,273	namysłowski	0,294	strzelecki	0,302	namysłowski	0,306	kluczborski	0,308	namysłowski	0,320
kędzierzyńsko-kozielski	0,370	opolski	0,331	kędzierzyńsko-kozielski	0,379	opolski	0,384	opolski	0,376	opolski	0,410
opolski	0,413	kędzierzyńsko-kozielski	0,345	opolski	0,426	krakowicki	0,437	krakowicki	0,418	kędzierzyńsko-kozielski	0,418
krakowicki	0,422	krakowicki	0,376	krakowicki	0,444	kędzierzyńsko-kozielski	0,471	kędzierzyńsko-kozielski	0,427	krakowicki	0,437

Źródło: opracowanie własne.

Najbliższymi wyznaczonego wzorca rozwoju we wszystkich latach były powiaty krakowicki, kędzierzyńsko-kozielski i opolski. Najdalej od ideału znajdował się natomiast powiat prudnicki, który jedynie w 2013 roku nie uzyskał najniższej noty. Podobnie jak średnia odległość od wzorców rozwoju, również oddalenie poszczególnych powiatów od wzorców w kolejnych latach było porównywalne. Należy więc stwierdzić, że poziom dysproporcji rozwojowych powiatów wchodzących w skład województwa opolskiego nie ulegał znaczącym zmianom. Zauważyć należy także, że przez większość lat ponad połowa spośród powiatów województwa opolskiego uzyskiwała taksonomiczne mierniki rozwoju Hellwiga na poziomie powyżej średniej. Ponad połowa powiatów była więc uznawana za powiaty wysoko rozwinięte. Niepokojące są jednak bardzo znaczące różnice w poziomie rozwoju pomiędzy powiatami z początku i końca listy rankingowej. Odległość powiatu najwyższej rozwiniętego była bowiem nawet ponad sześciokrotnie bliższa wzorca niż w przypadku powiatu najniższej rozwiniętego. W wyniku analizy informacji zebranych w tabeli 5 można stwierdzić, że hipoteza zakładająca występowanie zróżnicowania poziomu rozwoju powiatów ziemskich w województwie opolskim została potwierdzona.

Wnioski

Przedstawione w artykule badanie wykazało występowanie zróżnicowania poziomu rozwoju ekonomicznego powiatów ziemskich wchodzących

w skład województwa opolskiego. Do oceny poziomu ich ekonomicznego rozwoju zastosowano taksonomiczny miernik rozwoju Hellwiga. Badanie potwierdziło hipotezę o występowaniu zróżnicowania poziomu rozwoju ekonomicznego w powiatach województwa opolskiego. Poziom rozwoju badanych powiatów opisano poprzez 11 zmiennych. Na ich podstawie obliczono dla każdego z nich syntetyczny miernik rozwoju. Średnie poziomy oddalenia powiatów od wyznaczonego wzorca rozwoju w latach 2010-2015 utrzymywały się na dość niskim i równocześnie względnie stabilnym poziomie. Jednocześnie poszczególne powiaty także utrzymywały swoją odległość od wzorca i miejsca na liście rankingowej na względnie stabilnym poziomie. Świadczyło to o relatywnie stałym zróżnicowaniu rozwoju badanych powiatów we wszystkich analizowanych latach. Najwyżej rozwiniętymi powiatami okazały się powiaty krakowicki, kędzierzyńsko-kozielski i opolski, a natomiast najniższy poziom rozwoju zaobserwowano w powiecie prudnickim.

Problematyka rozwoju lokalnego i jego polaryzacji na poziomie poszczególnych województw i całego kraju jest tematyką niezwykle istotną. Badania przedstawione w artykule mogą stanowić podstawę do podejmowania działań ukierunkowanych na zmniejszanie dysproporcji rozwojowych powiatów ulokowanych w różnych częściach województwa opolskiego i kraju.

Bibliografia

- Brol, R. (1998). Rozwój lokalny – nowa logika rozwoju gospodarczego. W: Gospodarka lokalna w teorii i w praktyce. Wrocław: Prace Naukowe Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu nr 785.
- Gorzela, G., Jałowiecki, B., Stec, M. (red.). (2001). Reforma terytorialnej administracji kraju: dwa lata doświadczeń. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Scholar.
- Kożuch, A. (2013). Rola samorządu terytorialnego w procesie rozwoju lokalnego. W: M. Cisek, A. Marciniuk-Kluska (red.), Efektywność organizacji. Warszawa: Wydawnictwo Studio Emka.
- Krakowiak-Bal, A. (2005). Wykorzystanie wybranych miar syntetycznych do budowy miary rozwoju infrastruktury technicznej. Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich (3) 2005.
- Markowski, T. (2008). Teoretyczne podstawy rozwoju lokalnego i regionalnego. W: Z. Strzelecki (red.), Gospodarka regionalna i lokalna. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Parysek, J. (1995). Rola samorządu terytorialnego w rozwoju lokalnym. W: J. Parysek (red.). Rozwój lokalny: zagospodarowanie przestrzenne i nisze atrakcyjności gospodarczej, Warszawa: KPZK Polska Akademia Nauk.
- Podstawka, M., Suchodolski, B. (2018). Dochodowe uwarunkowania rozwoju powiatów województwa lubelskiego. Zeszyty Naukowe UPH w Siedlcach nr 116. Seria: Administracja i Zarządzanie (43) 2018.
- Podstawka, M., Suchodolski, B. (2016). Rozwój lokalny i jego wyznaczniki na poziomie powiatu. Marketing i Rynek (10) 2016.
- Sobczyk, A. (2010). Rozwój lokalny – wybrane problemy finansowania. Zeszyty Naukowe SGGW – Ekonomika i Organizacja Gospodarki Żywnościowej (81) 2010.
- Trojanek, M. (1994). Oddziaływanie władzy lokalnej na efektywność przedsięwzięć inwestycyjnych. Zeszyty Naukowe Akademii Ekonomicznej, seria II, Prace habilitacyjne (137) 1994.
- Wojtasiewicz, L. (1997). Czynniki rozwoju lokalnego – nowe ujęcia metodologiczne. Biuletyn KPZK z. 177.

Źródła internetowe

- GUS, (2018). Ludność według województw. Pobrane z <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/rankingi-statystyczne/ludnosc-wedlug-wojewodztw/> (dostęp 24.07.2018).
- GUS, (2018). Powierzchnia według województw. Pobrane z <http://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/rankingi-statystyczne/powierzchnia-wedlug-wojewodztw/> (dostęp 24.07.2018).
- Związek Powiatów Polskich, (2018). Województwo opolskie. Pobrane z <https://www.zpp.pl/wojewodztwo/16> (dostęp 24.07.2018).